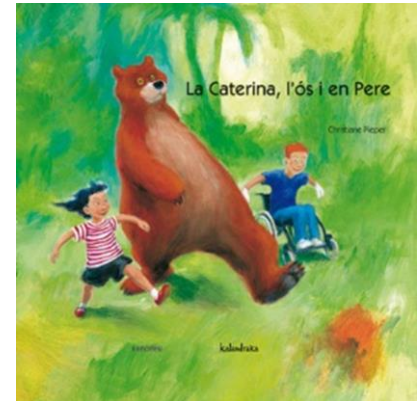

Veure amb les mans, sentir amb els ulls

Sobre la discapacitat en la literatura infantil

La mare diu que ja l'hi havien explicat tot de mi i que s'havia anat preparant per veure'm. Però diu que quan va tenir al davant per primera vegada la meua carona aixafada l'únic que va veure és que tenia uns ulls preciosos.

Wonder (R.J. Palacios)

A les nostres aules hi ha alumnes que presenten algun tipus. Aproximadament, un deu per cent. Això significa que, dins del grup classe, dos o tres infants tenen alguna dificultat física o mental. És feina del mestre fer evident aquesta dimensió de la discapacitat a la resta d'alumnes per tal que puguin conèixer i reconèixer els obstacles i la realitat d'aquests companys. Cal que la seva diferència no sigui percebuda com una realitat apart, no sigui estigmatitzada, i es faciliti una imatge positiva de l'infant, col·lega, amic, veí, la persona amb qui tindrà relació durant tota la vida.

Una eina magnífica per fer-ho evident és la literatura infantil i juvenil. Sortosament, les històries que s'hi expliquen, cada vegada més, inclouen situacions en les que els protagonistes tenen alguna limitació. És el cas de *El síndrome de Mozart*¹, meravellosa novel·la de Gonzalo Moure que narra les peripècies d'un noi afectat per la síndrome de Williams, passant pels àlbums il·lustrats com *La Caterina, l'ós i en Pere*² on el Pere viu la vida des d'una cadira de rodes, o la darrera novel·la de R. J. Palacios, *Wonder*³.

La literatura infantil i juvenil, a través de la diversitat de les seves narratives, les poesies, els refranys, etc. mostra un interès creixent i comença a incloure algunes situacions que proporcionen una certa imatge positiva de la discapacitat. No obstant això, si ho comparem amb les obres que tracten sobre els prejudicis de gènere o sobre les races, per exemple, encara no hi ha una normalitat perquè els missatges que encara, massa sovint, trobem fan referència a representacions melodramàtiques de la discapacitat. N'hi ha prou de recordar els personatges que el cinema ha usat comercialment com el Capità Garfi, mancat d'una ma, el geperut de Notre Dame i la seva escoliosi o la seva olor i els problemes de mobilitat de l'ogre Shrek.

Un document molt útil és la bibliografia comentada *La discapacidad en la literatura infantil y juvenil* editat per la Fundación Germán Sánchez Ruipérez i que podeu descarregar *on-line*. Presenta un panorama força exhaustiu de les obres per a infants i joves i recull articles que ho analitzen des de diverses perspectives.

La pràctica: María y yo

Ordenar les vinyetes d'un còmic, per fer-les entenedores.

Edat:	A partir de 8 anys
Nombre d'alumnes:	Individual o en parelles
Objectius:	<ul style="list-style-type: none">• Ordenar el temps i l'espai• Comprendre l'estructura d'un còmic• Reflexionar sobre la discapacitat
Recursos	Temps: Una sessió o dues.
	Espai: Biblioteca o aula ordinària
	Material: Llibre: <i>María y yo</i> Fotocopiadora

Al voltant d'un de cada cent cinquanta infants presenten algun tipus de trastorn de l'espectre autista, caracteritzat per les dificultats d'interaccionar socialment, pels problemes de comunicació verbal i no verbal i per comportaments reiteratius o interessos limitats o obsessius. Conèixer els símptomes és la millor manera d'acceptació que poden tenir els companys del grup classe.

A l'escola ens van molt bé dos llibres. Un és *El cassó del Gerard*⁴ i l'altre *María y yo*⁵. Llegir-los i comentar-los ens acostava a la problemàtica del company autista que, de vegades, pot tenir un comportament normal i en altres moments es replega i es torna indiferent al contacte social.

María y yo és una aventura gràfica escrita per Miguel Gallardo. Narra les vacances que va fer amb la seva filla Maria, que té un trastorn autista, a les Canàries. Està dibuixat com si fossin esbossos i només usa dos colors, negre i vermell.

A la biblioteca, fem una acció amb el còmic en la que manipulem les vinyetes per tornar-les a compondre. A cada alumne, o parella d'alumnes, després d'haver llegit el llibre, se'ls reparteixen unes vinyetes retallades que corresponen a una pàgina del còmic i se'ls demana que les ordenin.

És una pràctica que es pot fer amb nombrosos còmics. En funció de l'edat dels alumnes se'ls passa tota la tira (cicle inicial), les vinyetes separades (cicle mitjà) o les vinyetes i el text separats (cicle superior). Quan estan avesats a aquestes activitats, també se'ls pot demanar que inventin un text nou o es deixa una vinyeta en blanc perquè la dibuixin. Les possibilitats són nombroses.

En el cas de *María y yo*, acabem la sessió veient el curtmetratge *El viaje de María* (5 min.), una introducció al món de l'autisme basat en el còmic que hem comentat. També està disponible el documental *María y yo* (76 min.) Ambdós es poden descarregar a youtube.

NOTES:

1. MOURE, G. (2003) *El síndrome de Mozart*. Madrid. SM.
2. PIEPER, C (2007) *La Caterina, l'ós i en Pere*. Pontevedra. Kalandraka.
3. PALACIOS. R. J. (2012) *Wonder*. Barcelona. La Campana.
4. CARRIER, I. (2010) *El cassó del Gerard*. Barcelona. Joventud.
5. GALLARDO, M. (2007). *María y yo*. Bilbao. Astiberri.

Paraules clau: Lectura, discapacitat, autisme, prejudicis, còmic.

Entradeta:

La representació de la discapacitat en els llibres per a nens i joves té implicacions importants per a tots els lectors, discapacitats o no. Per això, a l'escola, es promouen accions per desvetllar l'interès i comprendre els companys amb limitacions físiques o mentals. La literatura, els llibres que presenten punts de vista diversos, ajuden a reflexionar i fer entendre que les persones amb handicaps no venen d'un altre planeta.

.....

Per AULA s'han de canviar els títols dels llibres:

1. MOURE, G. (2003) *El síndrome de Mozart*. Madrid. SM.
2. PIEPER, C (2007) *Catalina, el oso y Pedro*. Pontevedra. Kalandraka.
3. PALACIOS. R. J. (2012) *La lección de August*. Barcelona. Nube de tinta.
4. CARRIER, I. (2010) *El cazo de Lorenzo*. Barcelona. Joventud.
5. GALLARDO, M. (2007). *María y yo*. Bilbao. Astiberri.

Ordena les vinyetes (cicle inicial):

